

Andrej Ivanuša

PRESTOL, SIR IN PIŠČANCI

KAJ VSE JE LAHKO ZAVAROVANJE ZA IZPOSOJEN DENAR?

Odkar se posoja denar so posojilodajalci vedno zahtevali neko garancijo, oz. zavarovanje, da jim posojilojemalci denar vrnejo. Zaupanje je sicer zlata vredno, vendar je boljše, če to zaupanje »podkrepimo« še s kakšno vrednostjo. V vsakem primeru bo posojilodajalec bolj mirno spal. Zavarovanje posojil je posebno finančno poglavje in tudi predmet zahtevnih študij in doktoratov. Vendar v praksi naletimo na neobičajne načine zavarovanja izposojenega denarja.

V neko banko na Manhattnu v New Yorku je prišla mlada dama in prosila, da ji posodijo 5.000 dolarjev, ker namerava za tri mesece na potovanje v Evropo. Bančnega uslužbenca je zanimalo, če lahko kaj zastavi za zavarovanje kredita. Gospodična je na mizo vrgla avtomobilski ključ.

»Tole je ključ mojega Ferrarija, ki je vreden vsaj 100.000 dolarjev,« je dejala. Bankir je bil presenečen, vendar je zastavo sprejel. Ob tem jo je opozoril, da pri tako kratkoročnem kreditu obresti niso majhne. Gospodična je odvrnila, da jo to sploh ne zanima. Tako sta torej podpisala kreditno pogodbo, ki je predvidevala 15 % obresti. Ko je odšla, so njen avto skrbno parkirali v garažo v kleti banke in ga nato ves čas budno nadzorovali.

Po njenem odhodu je pričelo bankirja zanimati, kdo je mlada dama. Malo je poizvedoval naokrog in presenečeno ugotovil, da je kreditojemalka mlada in bogata dedinja, ki nikakor ni potrebovala kredita za pot v Evropo. Zato je nestrpno pričakoval dan, ko se bo vrnila.

Natanko čez tri mesece je prišla v banko, molče odštela 5.000,00 dolarjev glavnice in še 750,00 dolarjev obresti. Bankir jo je vprašal:

»Ugotovili smo, da ste bogata dedinja, ki ne bi potrebovala kredita za potovanje. Zakaj ste ga torej najeli?«

Odvrnila je:

»Odkrito povedano, za 750 dolarjev nikjer v New Yorku ne moreš za tri mesece najeti tako dobro varovane garaže!«

ZAVAROVANJE POSOJILA

Zanimiva zgodba, ki govori o nenavadnem zavarovanju kredita, je v bistvu anekdota, ki se je v resnici zgodila konec osemdesetih v ZDA. A prav nenavadna zavarovanja kreditov, oziroma posojil, je glavna tema članka.

Zavarovanje posojila omogoča posojilojemalcu, da se izvrši poplačilo terjatev iz naslova kredita v primeru, da posojilojemalec umre, zboli ali postane opravilno nesposoben, ob izgubi delovnega mesta ter v vseh primerih, ko ne more več odplačevati posojila. Tako zavarovanje danes zahtevajo vse banke in drugi posojilodajalci po vsem svetu. Manjše vsote je mogoče zavarovati pri zavarovalnici, sicer pa se zahtevajo menice, hipoteke na premičnine ali nepremičnine. Seveda pa s tem nismo izčrpali vseh možnosti za zavarovanje posojila. Čeprav zavarovanje posojila opravi posojilojemalec, ob nezmožnosti vračila kredita zavarovanje prejme posojilodajalec. Pri tem je značilno še to, da je pri hipotekarnem zavarovanju lahko posojilojemalec ob vso nepremičnino, čeprav mora izplačati samo del kredita. Mnogokrat so vsote med višino preostalega kredita in vrednostjo nepremičnine zelo visoke, oz. nesorazmerne.

V finančne, tehnične, pravne in druge podrobnosti o zavarovanju posojil se ne bi spuščal, saj to presega tako meje tega članka, kakor tudi moje lastne meje poznavanja te tematike.

NEKAJ O PIŠČANCIH, PUJSIH IN ŽITU

Vsekakor v kategorijo »norih« jamstev za kredit sodijo jamstva, ki so jih zahtevali bankirji naše NLB in povezanih družb. Kredite so zavarovali s starimi hoteli, z zalogami žita, s čredo prašičev in jato piščancev. Ko se je sesulo srbsko podjetje Agroživ, je stečajni upravitelj Stevan Moldovan slovenskim bankam priznal od 61,4 milijona evrov terjatev le 27,4 milijona. Pa še te vsote skupina NLB ne more prejeti neposredno v denarju, ampak v starih hotelih, inkubatorjih in živih kokoših. Upniki so posojila zavarovali z zalogami žita, čredami prašičev, jatami piščancev, poljedelskimi stroji, delnicami stečajnega dolžnika v drugih pravnih osebah, s hipotekami na nepremičnine, z garancijami povezanih družb in osebnimi menicami fizičnih oseb.

Banka NLB Kontinental, ki je hčerinska družba NLB, je del svojih posojil zavarovala z vpisom na koruzo. Vendar jim stečajni upravitelj ne more priznati zavarovanja, saj je koruza poniknila. Firma Prvi faktor, ki je v polovični lasti NLB, je svoje terjatve zavarovala z zalogami piščančjega in svinjskega mesa ter vpisom na 147.354 živih putk in petelinov. Ker očitno piščanci, petelini in putke niso odleteli, jih bo družba lahko prodala na dražbi in unovčila garancijo. Vprašanje je sicer, če bo jata perutnine dovolj za poplačilo vseh terjatev. Agroživu je največ denarja posodila matična banka NLB. Od prijavljenih 42 milijonov evrov kreditov, so uspeli dobiti priznanje le za 23,9 milijona. Agroživ je vračilo tega denarja jamčil s hipotekami na vrsti poslovnih prostorov, lokalov in hotelov. Vse nepremičnine, na katere se je vpisala NLB, so skupno vredne le 856.957 evrov.

Lahko imamo še tako sarkastično mnenje o zavarovanju posojila z žitom, prašiči ali piščanci, v zgodovini, a tudi danes, obstajajo nenavadna jamstva za poplačilo kredita.

PRESTOL ZA KREDIT

V prejšnjem članku smo se o srednjeveški izposoji denarja že seznanili. Meščani in trgovci so si lahko izposojali le majhne vsote in zanje jamčili predvsem s svojim premoženjem. A denar si je bilo vseeno težko izposoditi. Čim višji položaj je imel plemič, tem bolj so bila jamstva rigorozna. Kar je veljalo tudi za kralje. Leta 1371 si je francoski kralj Karel V., imenovali so ga Modri, izposodil 100.000 liver od trgovcev v Avignonu. Ti so zahtevali, da najde kralj 22 ljudi, ki bodo jamčili zanj. Ob tem so morali biti poroki kraljevi princi, dvorjani in pomembni pariški meščani.

Marsikje so poroki morali kreditno pogodbo zavarovati še z zastavo svojih lastnih dragocenosti. Seveda se temu ni mogel izogniti niti posojilojemalec. Kralji, knezi, princi in druga gospoda so zastavljali krone, dragoceno okrasje, zlate tobačnice, itd. Papeži so zastavljali tiare in druge dragotine, ki mnogokrat niso bile njihova last, temveč last cerkve. Cesar Friderik II. si je leta 1251 v Genovi izposodil večjo količino denarja in zanj zastavil celo svoj prestol!

PARMEZAN

V trezorju regionalne banke Credito Emiliano iz Montecavola v Italiji se nahaja 17.000 ton najboljšega parmezana. Vsekakor je nenavadno, da ima banka v trezorju sir.

Vendar je ta sir, seveda najboljše kvalitete in čudovito zorjen, samo zavarovanje za mnoge kredite, ki jih najamejo izdelovalci parmezana iz vse severne Italije. V lasti banke sta dve velikanski zorilnici sira. V nadzorovani klimi je tam shranjenih 440.000 kolotov svetovno znanega sira. Ocenjujejo, da je njihova vrednost okrog 132 milijonov evrov.

Banka je prisluhnila izdelovalcem sira in se leta 1953 odločila, da bo za zavarovanje kreditov sprejemala najbolj kvalitetne kolote parmezana.

»Ta odločitev je pognala kri po naših žilah in pospešila proizvodnjo sira,« pravi Giuseppe Montanari, ki si redno izposoja denar v banki. Z njim kupi mleko, ki ga potrebuje za izdelavo sira. »To je naravnost odlična zamisel, saj so obrestne mere zmerne. Ob tem pa banka ne tvega veliko, saj je moč kvaliteten parmezan vedno dobro prodati.«

Ob najetju kredita kmet, izdelovalec sira, v banko prinese kolot, ki tehta okrog 36 kilogramov in je vreden okrog 300 evrov. To je mlad sir, ki pričinja zoreti. Ko ga odda kot zavarovanje kredita, ga natanko stehatajo in s posebnim svedrom vzamejo vzorec. Tako določijo vse potrebne lastnosti. Na hlebec se odtisne unikatna številka, da ga je mogoče slediti, če bi ga kdo ukradel.

To se je že zgodilo! Februarja 2009 so trije tatovi izvrtali tunel v eno izmed zorilnic in odnesli 570 kolotov dragocenega sira. Vendar jih je v nekaj dneh policija ulovila.

»Hvala bogu, da so policisti ulovili roparje prej, preden so ga uspeli naribati,« je ob tem izjavil Eduardo Bizzarri, ki je upravitelj zorilnice. Obe zorilnici sta del posebne bančne enote, ki jo imenujejo Magazzini Generali delle Tagliate.

Banka ponuja kredite z dobo odplačila 24 mesecev. To obdobje pa je tisto, ki ga mlad parmezan potrebuje, da dozori. Obresti so euribor+0,75%(do največ 2%). Banka odobri posojilo v višini 80% trenutne tržne vrednosti sira.

Ob vprašanju, kje so dobili idejo za tako nenavadno zavarovanje posojila, je Leo Bertozzi, vodja Združenja proizvajalcev sira Parmigiano-Reggiano dejal:

»Parmezan je bil za finančne transakcije v uporabi že v Srednjem veku. To je bil že zaradi svoje lastne vrednosti kot izdelek, saj vsebuje ekvivalent 550 litrov mleka. Po drugi strani pa zato, ker je potrebno nekaj let, da doseže polni okus in zrelost. Tako je dolgotrajnost njegove proizvodnje zahtevala kreditiranje in vračilo denarja šele takrat, ko je bil prodan.«

Ker je parmezan ustvaril dobre finančne rezultate, so v banki poskusili na enak način za zavarovanje posojil sprejemati pršut in olivno olje. Vendar je te izdelke težje skladiščiti in vzdrževati njihovo kvaliteto na visokem nivoju skozi daljše obdobje. Ob tem se kvaliteta od proizvajalca do proizvajalca bolj razlikuje kakor pri siru in ob tem je blagovno znamko težje tržiti.

Pokrajina Emilia-Romagna je parmezan zaščitila. Iz mleka lokalnih dobaviteljev ustvarjajo trd in suh sir iz posnetega mleka po receptu, ki je nastal okrog leta 1200. Leta 2008 so zanj iztržili 1,54 milijarde evrov, od tega eno četrtno s prodajo v tujino, po trditvah Združenja proizvajalcev sira Parmigiano-Reggiano.

Med procesom zorenja kolot na teden večkrat obrnejo. V rednih rokih ga pregledajo in ugotavljajo, če se slučajno mehča, kar pomeni, da se v njem dogajajo napačni procesi. Ob tem mojster zorenja vsak hlebec potolče z majhnim kovinskim kladivom in posluša zvok, ki prihaja iz koluta. Če zveni votlo, je s hlebcom nekaj narobe in sledi ponovni pregled s svedrom. Gospod Bizzarri zagotavlja, da se le redko zgodi, da je s kakšnim hlebcom kaj narobe. Na hlebec, ki čez dve leti dobro dozori, odtisnejo logo, serijsko številko in druge označbe ter težo.

*Banka sira parmezana – Credito Emiliano iz Montecavola v Italiji
»Bančni uslužbenec« prenaša sir v bančnem trezorju – zoriščnici sira.*

Ob izteku kredita hlebec vrnejo lastniku – proizvajalcu. Če ta ne more vrniti posojila, se hlebec proda na dražbi na borzi sira. Ob tem banka razliko nad neizplačanim kreditom, obrestmi in stroški posojila vrne proizvajalcu. Tako banka skoraj nikoli ni na izgubi in tudi kreditorejmalci niso stisnjeni v kot.

Cena zorjenega parmezana se giblje med 6,5€ in 10,0€ za kilogram. Sicer pa za banko ves posel s parmezanom predstavlja le okrog 1% njenih prihodkov. Vendar pa je bistven za obstoj mnogih izdelovalcev sira v pokrajini. Ob tem pa zagotavlja delo za mnoge prebivalce in pomaga lokalni ekonomiji. V Italiji tudi sicer banke rade sprejemajo izdelke za zavarovanje kreditov (na primer izdelke umetne obrti, umetnine, zlatino, ipd.). Vendar je Credito Emiliano prva (in edina) izbira za več kakor 420 proizvajalcev parmezana.

Viri:

- Večer
- <http://www.nytimes.com/2009/08/14/business/global/14parma.html>
- Oddaja Galileo na TV PRO7
- Slika vir REUTERS na internetu